

FAKTORËT QË NDIKOJNË NË QËNDRIMET E NXËNËSVE NDAJ TË NXËNIT

Luljeta Shala¹

Abstrakt

Me këtë studim ekzaminuam disa nga faktorët e jashtëm dhe të brendshëm që mund të parashikojnë qëndrimin e nxënësve ndaj të mësuarit sipas perceptimit të mësimdhënësve dhe nxënësve.

Qëllimi i studimit ishte të identifikojë dhe të analizojë faktorët kryesorë që ndikojnë në qëndrimet e nxënësve ndaj të nxënit. Për realizimin e hulumtimit është përdorur qasja sasiore dhe cilësore, me anën e pyetësorit dhe të intervistës. Në mostër janë përfshirë mësimdhënës të nivelit 6-9 (N= 98), si dhe në mostrën cilësore (N=15) nxënës.

Rezultatet e studimit tregojnë se ndikim më të lartë në qëndrimet e nxënësve ndaj të nxënit (88%) ka mjedisi mësimor në shkollë, si faktorë i jashtëm, derisa ndikim më të ulët ka përdorimi i tepërt i teknologjisë (27%). Gjithashtu, faktorët e tjerë të jashtëm me ndikim të lartë konsiderohen klima pozitive në klasë (80%), shpërblimi dhe mirënjohja (77%), mësimdhënia kreative (75%).

Sa u përket intervistave me nxënës, dominon tema e interesimit dhe motivimi i nxënësve për të mësuar, por për lëndët të caktuara, kryesisht ndërlidhen me cilësinë e mësimdhënies dhe përdorimin e metodave atraktive në klasë dhe që kanë qasje pozitive ndaj tyre.

Studimi ka vlerë praktike për shmangien e situatave të tilla gjatë punës me nxënës, duke përdorur qasje stimulimi për të nxënë të suksesshëm, por edhe mësimdhënie cilësore.

Fjalët çelës: faktorët e brendshëm, faktorët e jashtëm, qëndrimi ndaj të nxënit, mjedisi mësimor, mësimdhënia.

¹ Hulumtuese në IPK, PhD candidate
Email: shalaluljeta1@gmail.com Luljeta.Shala@rks-gov.net

Factors that influence students' attitudes towards learning

Luljeta Shala

Abstract

With this study we examined some of the external and internal factors that can predict students' attitude towards learning according to the perception of teachers and students.

The purpose of the study was to identify and analyze the main factors that influence the students' attitudes towards learning. The quantitative and qualitative approach was used for the realization of the research, with the help of the questionnaire and the interview. The sample included teachers of level 6-9 (N= 98), as well as students in the qualitative sample (N=15).

The results of the study show that the learning environment at school, as external factors, has the highest impact on students' attitudes towards learning (88%), while the excessive use of technology has the lowest impact (27%). Also, other external factors with a high influence considered positive classroom climate (80%), reward and recognition (77%), creative teaching (75%).

Regarding the interviews with students, the topic of interest and motivation of students to learn dominates, but for certain subjects, they are mainly related to the quality of teaching and the use of attractive methods in the classroom and that have a positive approach to them.

The study has practical value for avoiding such situations when working with students, using stimulation approaches for successful learning, but also qualitative teaching.

Key words: internal factors, external factors, learning attitude, learning environment, teaching.

Hyrje

Në procesin e të nxënësve ndikojnë faktorë të shumtë dhe me ndikim të nxënësit. Pothuajse çdo ditë dëgjohen prindër duke u ankuar për fëmijët e tyre, se nuk kanë interesim të shkojnë në shkollë. Por, edhe kur nxënësit janë në shkollë e urrejnë mësimdhënësin dhe mund të godasin murin apo të bëjnë sjellje josociale. Gjithashtu, edhe mësimdhënësit ankohen për humbje të interesimit të nxënësve për mësim (Zeka, 2018). Kjo ishte edhe arsyeja e shqyrtimit të kësaj çështjeje, në mënyrë që të gjejmë hierarkinë e ndikimit të këtyre faktorëve që ndikojnë në qëndrimet e nxënësve në të nxënë. Megjithatë, ne synuam të fokusohemi në disa nga faktorët e brendshëm dhe të jashtëm që ndikojnë ndaj të nxënësve. Faktorët që ndikojnë në formimin e qëndrimit pozitiv ose negativ ndaj të nxënësve padyshim se ndikojnë në rezultatet e të nxënësve. Sipas Triandis (1971), konceptualizimi i qëndrimit është një mënyrë e konsistencës në drejtim të një objekti, ndërsa Brown (2000) e karakterizoi termin qëndrim nga disa emocione, si p.sh ndjenjat, vetveten dhe marrëdhëniet në komunitet.

Të nxënësve është aktivitet dhe proces, përmes të cilit një person mund të fitojë njohuri, sjellje, aftësi, vlera ose preferenca të reja, apo të modifikojë ato që i kishin fituar më parë. Andaj, cilësia e të nxënësve ndikohet nga shumë faktorë të brendshëm dhe të jashtëm, të cilët mund të kenë efekt pozitiv apo negativ në të mësuar të nxënësve. Se si ndihen nxënësit në shkollë është shumë e rëndësishme për zhvillimin social dhe emocional të tyre, e po ashtu edhe për arritjet e tyre si pjesë e kulturës së shkollës. Përshtypjet që ata fitojnë në lidhje me shkollën, interesin që shfaqin, motivimin që fitojnë ose jo, për të shkuar në shkollë, për të nxënë, ndikimin që kanë kultura, mjedisi i shkollës dhe familja, janë çështje të cilat duhet të shqyrtohen në mënyrë që të gjejmë faktorët që ndikojnë më shumë në qëndrimet e nxënësve ndaj të nxënësve.

Sipas studimit të Gu & Lu (2023), faktorët ndikues të kënaqësisë së nxënësve të kolegjit në Kinë përbëhen nga shtatë dimensione: reputacioni i shkollës, mjedisi shkollor, përmirësimi personal, menaxhimi organizativ, mbështetja logjistike, cilësia e mësimdhënies dhe tarifat e subvencionet. Midis tyre, cilësia e mësimdhënies, mjedisi shkollor, menaxhimi organizativ dhe mbështetja logjistike ishin kategoritë kryesore. Për më tepër, reputacioni

i shkollës, mjedisi shkollor, menaxhimi organizativ, mbështetja logjistike, cilësia e mësimdhënies, tarifat dhe subvencionet janë faktorë të jashtëm, ndërsa përmirësimi personal është faktor i brendshëm (Gu & Lu, 2023).

Të nxënit ndikohet nga shumë faktorë, por do të analizojmë faktorët e brendshëm që përbëhen nga interesimi, motivimi dhe shëndeti fizik dhe faktorët e jashtëm si kultura e shkollës, cilësia e mësimdhënies, mjedisi i shkollës dhe familja. Studimi i Valentinos (2013) tregon se ka një ndikim në rezultatet e të mësuarit nga faktorë të brendshëm dhe të jashtëm (Yulyanah, et al. 2020). Ndikimi i këtyre faktorëve, të jashtëm dhe të brendshëm, është vështirë i matshëm, përveç me anën e eksperimentit, por disa efekte mund të ekzaminohen edhe tërthorazi, nëpërmjet mësimdhënësve si aktorë të ndikimit dhe të nxënësve si subjekt i procesit të të nxënit.

Shqyrtim i literaturës

Çështja e faktorëve që ndikojnë në të nxënë të nxënësve është trajtuar nga autorë të ndryshëm. Ekspertët e fushës së arsimit kanë shfaqur gjithnjë e më shumë interes për çështjet që kanë të bëjnë me procesin mësimor dhe faktorët që kanë ndikim në të. Shumica e studimeve të kryera tregojnë se si nga psikologët ashtu edhe nga mësimdhënësit janë përpjekur të identifikojnë faktorët që të përcaktojnë procesin e të nxënit dhe të nxjerrin në pah marrëdhëniet e mundshme ndërmjet elementeve që lidhen me cilësinë e edukimit, strategjitë e mësimdhënies të përdorura në klasë dhe cilësinë e performancës së nxënësve. Brazdău dhe Mihai (2011) u përpoqën të demonstrojnë se në çfarë mase niveli i vetëdijes mund të jetë një faktor përcaktues për performancën e nxënësve (Brazdău & Mihai, 2011). Ndërsa, Palacio, Meneses dhe Perez (2002) sugjerojnë se është e rëndësishme për studiuesit që fillimisht të përcaktojnë se çfarë presin nxënësit përpara se të hyjnë në shkollë. Por, Carey, Cambiano & De Vore (2002) besojnë se kënaqësia në të vërtetë mbulon çështjet e perceptimit të nxënësve dhe përvojat e tyre gjatë viteve shkollore. Po ashtu, ata besojnë se kënaqësia e nxënësve në shkollë është vërtetuar se kishte një efekt pozitiv në të nxënit e nxënësve në shkollë, personalitetin dhe qëndrimet ndaj shkollës, dhe pakënaqësia kishte një efekt negativ në personalitetin dhe qëndrimet e

nxënësve ndaj shkollës (Carey, Cambiano & De Vore, 2002). Burimet dhe efektet e kënaqësisë dhe pakënaqësisë me shkollën nuk rezultuan të jenë dukshëm të ndryshme për nxënësit “e kënaqur” dhe “të pakënaqur” (Delbert & Beelick, 2014).

Nxënësit janë marrësit e drejtpërdrejtë të shërbimit që ofrohet nga shkolla, andaj kënaqësia e tyre është bërë çështje jashtëzakonisht e rëndësishme për shkollat dhe vetë menaxhimin, direkt ose indirekt. Prandaj, kënaqësia e nxënësve me shkollën është një çështje e rëndësishme në kushtet e cilësisë së shërbimit të ofruar nga institucionet arsimore (Douglas et al., 2006).

Faktorët e brendshëm, të cilët ndikojnë në të nxënë të nxënësve

Pjesën më të bukur të jetës fëmijët dhe të rinjtë e kalojnë në shkollë, si nxënës. Aty fitojnë njohuritë bazike, shprehitë dhe aftësitë, qëndrimet, formojnë bindjet shkencore për botën, aftësohen për vazhdimin e arsimit dhe studimeve, fitojnë shprehi dhe shkathtësi për punë profesionale. Ndër faktorët e trajtuar edhe nga autorë të ndryshëm janë interesimi dhe motivimi për të nxënë.

Interesimi është një proces i fuqishëm motivues, që jep energji për të mësuarit, udhëzon trajektorët akademike dhe të karrierës dhe është thelbësor për suksesin akademik. Interesimi është edhe një gjendje psikologjike e vëmendjes dhe e ndikimit ndaj një objekti ose teme të caktuar, si dhe një predispozitë e qëndrueshme për t'u riangazhuar me kalimin e kohës (Harackiewicz et al., 2016). Shkalla e interesimit paraqet edhe kënaqësinë apo pakënaqësinë që një fëmijë mund të ketë ndaj shkollës, mësimit, bashkëmoshatarëve etj.

Motivimi është shtysa ose arsyeja për të bërë diçka. Motivimi është një gjendje e brendshme, i cili gjallëron, drejton dhe mbështet sjelljen. Nxënësit mund të motivohen nga interesimi i tyre për një temë, nga suksesi i tyre i mëparshëm në një lëndë të caktuar, dëshira për të kënaqur prindërit ose mësimdhënësit, ose thjesht nga dëshira e tyre për të pasur sukses.

Si fillon motivimi te nxënësit, sipas Bihevjoristëve: Motivimi fillon me një analizë të kujdesshme të nxitjeve dhe shpërblimeve që janë të pranishme në klasë. Nëse përforcohem ose shpërblehem vazhdimisht për disa sjellje të caktuara, atëherë te nxënësi krijohen shprehi për të vepruar në momente të caktuara, ndërsa humanistët tërheqin vëmendjen te burimet e brendshme të njeriut për vetërealizim. Sipas tyre, të motivosh do të thotë të nxitësh burimet e brendshme të individëve, sensin e tyre për zotësi, vetërespektim, autonomi, vetërealizim (Edga, 2019).

Sipas Edgar (2019), ekzistojnë dy lloje kryesore të motivimit. Motivimi i brendshëm vjen nga dëshirat e brendshme dhe veprimet që ndërmerrni për kënaqësinë personale. Kjo është shpesh një formë më e fortë dhe afatgjatë e motivimit. Motivimi i jashtëm vjen nga dëshirat e jashtme, të tilla si shpërblimet ose shmangia e ndëshkimit. Ky lloj motivimi mund të zhduket kur të hiqen shpërblimet dhe ndëshkimet dhe mund të çojë në të mësuarit më sipërfaqësor.

Motivimi është faktori kryesor i mësimdhënies dhe nxitësi që shton aktivitetin e nxënësve, interesimin dhe vullnetin e tyre. Andaj, jo rrallë thuhet se mësimdhënësi i mirë i tërheq nxënësit sikur magneti tërhmijat e atomit. Pra, motivimi është proces që inicohet nga mësimdhënësi dhe vetëm ai mund ta bëjë këtë duke pasur në zbatim mjete dhe praktika efektive, të cilat do të ndikojnë pozitivisht te nxënësit në të nxënë (Korkmaz & Cilem, 2020). Kjo do të thotë se krijimi i një mjedisi pozitiv në klasë arrihet vetëm përmes motivimit të nxënësve në mësim. Faktorë thelbësor, i cili ndikon në motivimin e nxënësve, konsiderohet edhe mjedisi, pastaj ambienti i klasave, struktura e tyre, pajisja dhe posedimi i mjeteve mësimore stimuluese. Bankat dhe karriget kualitative e të pastra në një klasë, hartat e portretet e ndryshme, punimet e nxënësve të vendosura në mure, projektorët e ilustrimet e tjera, janë faktorë parcialë, por që kanë efekt në motivimin e nxënësve.

Autorë të ndryshëm mbështesin idenë se është e rëndësishme që nxënësit të ndihen se i përkasin shkollës dhe të kenë raporte pozitive dhe kuptimplota me të tjerët në ambientin shkollor. Këto raporte fillojnë me mësimdhënësit në klasë. Kur këto raporte pozitive nuk krijohen, mundësia për të krijuar probleme rritet (Damiani, 2006).

Faktori i shëndetit jo të mirë pengon mësimin. Mendja e shëndoshë është në trupin e shëndoshë. Shëndeti i mirë fizik jep energji dhe vitalitet për të ndjekur aktivitetet e të mësuarit për një arsim më të gjatë. Një person i sëmurë është me aftësi të kufizuara nga forca normale fizike, e nevojshme për çdo aktivitet mendor. Prandaj, sipas Matingawina (2018), ndikojnë një sërë faktorësh në mjedisin e shtëpisë dhe të shkollës, të cilët mund të shkaktojnë lodhje fizike dhe mendore, si mungesa e akomodimit, rregullimi i keq i ndenjëseve, veshja e pashëndetshme e papërshtatshme, ajrimi i pamjaftueshëm, drita e dobët, zhurma dhe ushqimi jo i shëndetshëm (Matingwina, 2018).

Faktorët e jashtëm, të cilët ndikojnë në të nxënë të nxënësve

Faktorët e jashtëm janë kultura e shkollës, mjedisi i shkollës, cilësia e mësimdhënies dhe familja. Faktorët e jashtëm janë faktorë që ndikojnë te nxënësit, në mënyrë që ata të kenë një shtysë motivimi për të mësuar. Ky inkurajim formohet nga mjedisi rreth nxënësit, në mënyrë që nxënësi të sillet në përputhje me mjedisin rrethues. Një mjedis favorizues, atraktiv, miqësor dhe i shëndetshëm, është parakusht themelor për nxënie efektive dhe të qëndrueshme të nxënësve (Instituti Pedagogjik i Kosovës, 2016).

Kultura e shkollës janë besimet, qëndrimet dhe vlerat e përbashkëta të palëve të interesuara në një shkollë, si dhe marrëdhëniet midis personelit të shkollës, nxënësve dhe familjeve (Peterson et al., 2002). Çelësi i performancës së suksesshme është zemra dhe shpirti i futur në marrëdhëniet mes njerëzve, përpjekjet e tyre për t'u shërbyer të gjithë nxënësve dhe një ndjenjë e përbashkët përgjegjësie për të mësuarit. Pa zemër dhe shpirt të ushqyer nga rrugët kulturore, shkollat bëhen fabrika mësimi pa shpirt e pasion (Peterson et al., 2002). Kulturat e forta dhe pozitive shkollore nuk ndodhin thjesht pa arsye, ato janë ndërtuar me kalimin e kohës nga ata që punojnë dhe frekuentojnë shkollën dhe nga drejtuesit formalë dhe joformalë që nxisin dhe përforcojnë vlerat dhe traditat.

Fëmijët ndikohen nga kultura dhe ndikojnë në kulturën e shkollës. Ata kanë nevojë për dashuri, kujdes dhe mbështetje në mjedisin shkollor, në të cilin

edhe e kalojnë kohën më të madhe. Nxënësi ka kapacitetin për të mësuar dhe ndryshuar, por ka nevojë për t'u ndier mirë në shkollë dhe i motivuar për mësim. Qëndrimet negative që mund të krijohen në shkollë mund të dekurajojnë e kufizojnë dhe madje parandalojnë të mësuarit, ndryshimet pozitive dhe zhvillimin e mëtutjeshëm. Ndërsa qëndrimet pozitive lejojnë të relaksohen, të mbajnë mend, të përqendrohen dhe të marrin informacione sa më shumë gjatë mësimit. Po ashtu, janë të gatshëm për të mirëpritur përvoja të reja dhe për të njohur shumë lloje të ndryshme të mundësive të të mësuarit. Watson (2001) paralajmëroi se nëse kultura e shkollës nuk është mikpritëse ndaj të mësuarit, atëherë arritjet e nxënësve mund të pësojnë.

Fink dhe Resnick (2001) na kujtojnë se drejtorët e shkollave janë përgjegjës për vendosjen e një kulture të hapur të mësimdhënies dhe të nxënit në çdo shkollë. Kultura e shkollës mund të jetë pozitive ose negative, në varësi të rrethanave shkollore. Kultura pozitive e shkollës nxit besimin, bashkëpunimin dhe përmirësimin, ndërsa kultura negative e shkollës nxit mosbesim, izolim dhe mungesë ndryshimi. Procesi i nxënies dhe mësimdhënies bëjnë një balancë të përsosur dhe e çojnë shkollën në një lartësi tjetër. Mësimdhënësit punojnë shumë, mbledhin informacion dhe u japin njohuri nxënësve në procesin e mësimdhënies. Ka faktorë të caktuar, të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë, që ndikojnë në procesin e të nxënit ose të mësimdhënies. Është e rëndësishme që mësimdhënësit të përdorin instrumente për të stimuluar te nxënësit procese që ndihmojnë në përmirësimin e cilësisë së jetës, si: përmirësimi i vetefikasitetit, inkurajimi i iniciativës dhe kreativitetit, favorizimi i cilësimit pozitiv të tjetrit, promovimi i reciprocitetit dhe solidaritetit me moshatarët, në marrëdhëniet në grup dhe jashtë tij (D'Amico, 2020).

Shkollat përpiqen të kenë një kulturë pozitive, e cila përcaktohet nga elementë të tillë si mënyra se si palët e interesuara vlerësojnë dhe ndërveprojnë me njëra-tjetrën, sa mirë mësojnë nxënësit, si dhe kujdesi për sigurinë dhe mirëqenien e të gjitha palëve. Një mjedis favorizues, atraktiv, miqësor dhe i shëndetshëm, është parakusht themelor për nxënie efektive dhe të qëndrueshme të nxënësve.

Nxënësit e kalojnë një pjesë të konsiderueshme të kohës së tyre në shkollë, kështu edhe mund të kontribuojnë shumë mirë për të frymëzuar, angazhuar dhe fuqizuar zhvillimin, nxënien dhe mirëqenien e fëmijëve dhe adoleshentëve. Disa autorë besojnë se qëndrimi i nxënësve ndaj të nxënës ndikohet nga karakteristikat e mjedisit të klasës (Fabunmi, 2007), ose nga angazhimi dhe pranimi i detyrave nga nxënësit (Riaz, 2011).

Mjediset që përmirësojnë të nxënës e nxënësve kërkojnë vëmendje ndaj nevojave të shëndetit fizik dhe sigurisë së të gjithë komunitetit të shkollës. Sipas Centers for Disease Control and Prevention (2018), hulumtimet tregojnë se arritjet akademike të nxënësve përmirësohen në shkollat ku nxënësit janë fizikisht të shëndetshëm dhe ndihen të sigurt fizikisht. Kjo përfshin një mjedis të shëndetshëm ushqimor të shkollës që u ofron nxënësve ushqime dhe pije ushqyese dhe tërheqëse, mesazhe të qëndrueshme dhe të sakta rreth ushqimit të mirë dhe mënyra për të mësuar dhe praktikuar të ushqyerit e shëndetshëm (Centers for Disease Control and Prevention, 2018).

Të nxënës ndikohet shumë dhe ndërmjetësohet nga dy lloj faktorësh: personal dhe mjedisor. motivimi, aftësia dhe interesat janë shembuj të elementëve personalë. Çështjet mjedisore kanë pasoja shoqërore, ekonomike dhe kulturore. Këta dy elementë funksionojnë së bashku në të njëjtin sistem. Si elementet personale, ashtu edhe ato mjedisore, ndodhin në kontekstin e mjedisit (Stela, 2014).

Autorë të ndryshëm mbështesin idenë se është e rëndësishme që nxënësit të ndihen se i përkasin shkollës dhe të kenë marrëdhënie pozitive dhe kuptimplota me të tjerët në ambientin shkollor. Këto marrëdhënie fillojnë me mësimdhënësit në klasë. Kur këto marrëdhënie nuk vendosen, mundësia për të krijuar probleme rritet (Damiani, 2006). Nëse vendosen marrëdhënie pozitive, përfitimet do të jenë të sigurta. Në vende ku zhvillimi dhe rritja katalizohen ndjeshëm nga faktorë si gjendja e punës së një organizate, roli i shkollës dhe punësueshmëria në cilësinë së arsimit, nën ndikimin e kushteve të punës, edukimi cilësor është faktor kritik për zhvillimin profesional të një kombi, që luan një rol jetësor në zhvillimin e vendit dhe rritjen e konkurrencës globale (Budiharso, et al., 2020).

Nëse prindërit janë të angazhuar në procesin e të mësuarit dhe janë aktivë në komunitetin e shkollës, atëherë do të krijohet një kulturë më pozitive në shkollë. Ndikimi i të mësuarit ndërmjetësohet nga klima dhe kultura e shkollës dhe nuk është një efekt i drejtpërdrejtë (Hallinger & Heck, 1998).

Sipas Stela (2014), të nxëniet dhe mirëqenia janë të lidhura ngushtë me njëra-tjetrën, nxënësit mësojnë më mirë kur kanë mirëqenie dhe nga ana tjetër, ata zhvillojnë ndjesinë e mirëqenies kur përjetojnë sukses në mësim. Vetë nxënësit e identifikojnë shkollimin si një ndikim kyç në mirëqenien e tyre. Nuk vihet në diskutim se përvojat e nxënësve në shkollë, si ndikimi i një mësimdhënësi të mirë, një mësim frymëzues dhe përfshirës, apo mbështetja pak më madhe e dhënë në momentin e duhur, ndikojnë dukshëm në mirëqenien e tyre (Stela, 2014).

Ndikimi i të mësuarit ndërmjetësohet nga klima dhe kultura e shkollës dhe nuk është se ka një efekt të drejtpërdrejtë (Hallinger & Heck, 1998).

Familja për një fëmijë është ngrohtësi, dashuri, mirëkuptim i prindërve. Për një fëmijë të lumtur është e rëndësishme të kesh një familje të plotë, me prindër të dashur, andaj problemet familjare janë ndryshimet e mëdha në dinamikën e familjes. Paqëndrueshmëria financiare dhe ngacmimi që mund të ndodhë mes vëllezërve dhe motrave mund të kenë ndikim të rëndësishëm te fëmijët. Këto sfida mund të krijojnë stres në emocionet e një fëmije dhe të kontribuojnë në humbjen e përqendrimit në mësim. Sfidat familjare, të tilla si divorci, çështjet financiare dhe ngacmimi i vëllezërve dhe motrave kanë potencialin të ndikojnë negativisht të gjithë anëtarët e familjes, duke përfshirë fëmijët. Fëmijët nuk kanë kapacitetin mendor për të menaxhuar siç duhet stresin dhe kjo shfaqet në kapacitete të shumëfishta: njëra prej tyre është performanca në shkollë (Simonian, 2019). Pas familjes, ndikim të madh në zhvillim të fëmijës në të nxënë në shkollë ka edhe socializimi i tyre. Shkollat, si vende socializimi dhe edukimi, e kanë rolin kryesor në zhvillimin e një kulture të shëndetit dhe mirëqenies, në një moshë ku “formësohen sjelljet dhe bindjet që do ta shoqërojnë të riun gjatë gjithë jetës” (Zucconi & Howell, 2003).

Qëllimi i hulumtimit

Qëllimi i këtij studimi ishte të identifikojë dhe të analizojë disa nga faktorët që ndikojnë në qëndrimet e nxënësve ndaj të nxënësve. Gjithashtu, të vlerësohet efekti i llojit të faktorëve të brendshëm të dhe jashtëm në të nxënësve e nxënësve në bazë të perceptimit të nxënësve dhe mësimdhënësve.

Pyetjet e hulumtuese

Pyetja themelore hulumtuese është:

- Çfarë ndikimi kanë faktorët e brendshëm dhe të jashtëm në qëndrimet e nxënësve në të nxënësve?

Pyetjet ndihmëse janë:

1. Deri në çfarë mase ndikojnë këta faktorë në qëndrimet të nxënësve në të nxënësve?
2. Cili është roli i familjes në të nxënësve të nxënësve?

METODOLOGJIA

Modeli i hulumtimit - Studimi është sasior dhe cilësor, përshkruar dhe vlerësues. Të dhënat cilësore janë grumbulluar përmes intervistës me nxënës, ndërsa të dhënat sasiore përmes pyetësorëve të realizuar me mësimdhënës. Hulumtimi është realizuar në komunën e Prishtinës.

Popullata dhe mostra

Popullatën e përbëjnë mësimdhënësit e shkollimit të detyrueshëm të Komunës e Prishtinës. Në mostër janë përfshirë mësimdhënës të niveli 6-9 (N= 98). Mostra cilësore përbëhet nga nxënës (N=15) dhe është realizuar përmes intervistës. Përzgjedhja e tyre ishte rastësore, u përfshinë 8 nxënës

nga shkollat e qytetit dhe 7 nxënës nga shkollat e fshatrave të komunës së Prishtinës, pra gjithsej 15 nxënës të nivelit 6-9.

Metodat e hulumtimit

Metoda e analizës së burimeve - për nevojat e këtij hulumtimi u shfrytëzuan burime teorike, kryesisht të autorëve të jashtëm, por edhe të atyre vendorë; studime dhe raporte hulumtimi lidhur me çështjen e faktorëve që ndikojnë në të nxënë të nxënësve.

Metoda e anketimit - me përdorimin e kësaj metode u mundua të sigurojmë grumbullimin e të dhënave për opinionin e mësimdhënësve.

Intervista – u përdor për të marrë të dhëna cilësore nga nxënësit në komunën e Prishtinës.

Metoda statistikore - për përpunimin e rezultateve të hulumtimit u shfrytëzuan procedurat standarde statistikore. Të dhënat e fituara i kemi paraqitur në formë të përqindjes dhe përmes tabelave, me interpretim të rezultateve të dala nga hulumtimi në terren.

Instrumentet e hulumtimit

Instrumente bazë për grumbullimin e të dhënave ishin pyetësori për mësimdhënës dhe intervista me nxënë.

Pyetësori ishte i tipit të mbyllur, me 5 alternativa, dhe përmbante të dhënat demografike të mësimdhënësve, si: gjinia, mosha, përvoja, vendi, pozita në institucionin që punon dhe pyetjet që lidhen me faktorët që ndikojnë në qëndrime të nxënësve ndaj të nxënit që dalin nga pyetjet kryesore të hulumtimit, duke filluar nga identifikimi i faktorëve, ndikimin e tyre në të nxënë të nxënësve, efektet negative dhe pozitive të këtyre faktorëve, dallimi ndërmjet faktorëve të jashtëm dhe të brendshëm në të nxënë të nxënësve dhe pyetësori ishte anonim.

Intervista përmbante 6 pyetje të hapura dhe u realizua me nxënë të nivelit 6-9, të përfshirë në studim, nga zona urbane e komunës së Prishtinës dhe zona rurale e po kësaj komune. Pyetjet ishin në përputhje me pyetjet kryesore të hulumtimit.

Procedura e mbledhjes së të dhënave

Për realizimin e pyetësorit me mësimdhënës të lëndëve të ndryshme, të nivelit 6-9, paraprakisht përmes telefonit e njoftuam drejtorin e shkollës. Pasi që u pajtuam për realizimin e pyetësorëve, në bashkëpunim caktuam edhe datën dhe orën për plotësimin e tyre.

Po ashtu, për realizimin e intervistës me nxënës u njoftuan dhe u ftuan paraprakisht lidhur me çështjen për të cilën do të realizohet hulumtimi.

Procedura e analizës së të dhënave

U realizua analiza e statistikave përshkruese, përqindja sipas përbërjes demografike të mostrës, sipas të dhënave në pyetësor për mësimdhënës. Gjithashtu, u realizua edhe analiza e të dhënave cilësore nga rezultatet e intervistave me nxënës. Të dhënat u analizuan përmes metodës së analizës tematike.

Rezultatet e kërimit

Ndikimi i faktorëve në qëndrimet e nxënësve në të nxënë, sipas mësimdhënësve

Respondentë të përfshirë në hulumtim: sipas gjinisë 63% ishin femra, ndërsa 35% meshkuj. Ndërsa sipas moshës të përfshirë ishin 35% mbi moshën 50-vjeçare, pasuar nga mosha 30-40 vjeçare me rreth 35%. Te përvoja, 11-20 vjet përvojë janë 41% e të përfshirëve, të moshës 21-30 vjeç përvojë pune janë 20% dhe mbi 39 vjet ishin 17% e tyre. Sa i përket nivelit të shkollimit, me master ishin 57%, ndërsa me fakultet rreth 40%. Sa i përket vendbanimit, rreth 60% ishin nga qyteti dhe 39.7% nga fshati.

Rezultatet e hulumtimit tregojnë se mësimdhënësit kanë mendime të ndryshme ndaj llojit të faktorëve që ndikojnë në të nxënës e nxënësve. Hierarkinë e këtij ndikimi e kemi paraqitur sipas vlerës së mesatares, sipas shkallës së Likertit, nga 1. Aspak nuk pajtohem deri në 5. Plotësisht pajtohem.

Sipas të dhënave, ndikim të lartë në të nxënë, bazuar në pohimet e mësimeve, ushtron mjedisi miqësor në shkollë ($M=4.87$, $DS=.370$) ose rreth 87.8%, pastaj klima pozitive në klasë ($M=4.78$, $DS=.466$) ose 79.6%, mësime kreative ($M=4.74$, $DS=.438$) ose 74.5%, zhvillimi i orës mësimore me teknika të reja të mësimeve ($M=4.70$, $DS=.481$) ose 71.4%, shpërblimi dhe mirënjohja ($M=4.69$, $DS=.616$) ose 77.8%, vendosja e bankave dhe karrigeve (orendive) ($M=4.65$, $DS=.520$) rreth 60.3%, marrëdhëniet e mira me shokë rrisin interesimin për të nxënë ($M=4.60$, $DS=.670$) ose rreth 70%, përdorimi i mjeteve të ndryshme mësimore ($M=4.60$, $DS=.492$) rreth 60.2%, pajisja e klasës me mjete stimuluese për nxënë ($M=4.58$, $DS=.496$), aktivitetet e ndryshme ($M=4.56$, $DS=.499$), mësime shton interesimin për të nxënë ($M=4.52$, $DS=.662$) ose rreth 60.1% e tyre pajtohen se kemi pajtim maksimal të mësimeve se kanë ndikim të lartë në të nxënë e nxënësve.

Tabela 1. Hierarkia e ndikimit të faktorëve që ndikojnë në qëndrime të nxënësve në të nxënë

Pohimet për faktorët me ndikim më të lartë	N	M	DS
Mjedisi miqësor në shkollë	98	4.87	.370
Klima pozitive në klasë nxitë të nxënë	98	4.78	.466
Mësime kreative nxitë interesim e motivim në të nxënë	98	4.74	.438
Zhvillim i orës mësimore me teknika të reja të mësimeve	98	4.70	.481
Shpërblimi dhe mirënjohja	98	4.69	.616
Klima pozitive dhe harmonia e përgjithshme në shkollë	98	4.69	.485
Orendim i bankave e karrigeve në mënyrë që bashkëpunimi të funksionoj	98	4.65	.520
Marrëdhëniet e mira me shokë rrisin interesimin për të nxënë	98	4.60	.670
Përdorimi i mjeteve të ndryshme mësimore	98	4.60	.492
Pajisja e klasës me mjete stimuluese për nxënë	98	4.58	.496
Përdorimi i aktiviteteve të ndryshme që nxitë të nxënë	98	4.56	.499
Mësime shton interesimin për të nxënë	98	4.52	.662

Masa e ndikimit të faktorëve në qëndrimet e nxënësve në të nxënë, sipas mësimdhënësve

Rezultatet e hulumtimit tregojnë se mësimdhënësit kanë mendime të ndryshme ndaj masës së ndikimit të faktorëve që ndikojnë në të nxënit e nxënësve. Rangimin - hierarkinë e këtij ndikimi e kemi paraqitur sipas vlerës së mesatares, sipas shkallës së Likerit, nga 1. Ndikon shumë pak e deri në 5. Ndikim shumë i lartë.

Sipas të dhënave, shihet se sa u përket pohimeve të paraqitura është vlerësuar si në vijim nga mësimdhënësit: vlerësimi korrekt nga mësimdhënësi në shkollë ($M=4.87$, $DS=.560$) ose rreth 51% se ka ndikim shumë të lartë në të nxënit e nxënësve.

Masë të lartë të ndikimit në të nxënë sipas mendimit të mësimdhënësve konsiderohet se kanë edhe: infrastruktura e shkollës ($M=4.48$, $DS=.662$), bashkëpunimi me komunitetin ($M=4.40$, $DS=.622$) ose rreth 44%, përdorim i gjuhës pozitive/lavdëruese në klasë ($M=4.38$, $DS=.681$) ose 49%, ajrosje e mjaftueshme në klasë ($M=4.35$, $DS=.611$), ushqimi i shëndetshëm dhe harmonia në familje ($M=4.33$, $DS=.743$) ose 59%, kushtet fizike në klasë të përshtatshme ($M=4.31$, $DS=.738$), vënia në mure e punës së nxënësve/punimeve si formë stimulimi ($M=4.30$, $DS=.661$), përdorimi i teknologjisë ($M=4.29$, $DS=.825$) ose 43%, dëshira për t'u dalluar nga tjerët ($M=4.27$, $DS=.602$) ose 51%, gjendja sociale dhe emocionale e nxënësit ($M=4.26$, $DS=.829$) ose 46%, dëshira për të kënaqur prindërit me sukses ($M=4.26$, $DS=.693$). Po ashtu, raportet e mira mësimdhënës - nxënës ($M=4.25$, $DS=1.000$) ose 47%, raportet mes nxënësve ($M=4.23$, $DS=.978$), mjedisi i shkollës ($M=4.20$, $DS=1.032$) ose 55%, përdorimi i mjeteve të ndryshme gjatë mësimdhënies ($M=4.19$, $DS=1.009$), cilësia e mësimdhënies ($M=4.19$, $DS=1.039$) ose 43%, bashkëpunimi i mirë me familje ($M=4.18$, $DS=.791$), kultura e shkollës ($M=4.14$, $DS=1.032$), dashuria/ urrejtja ndaj mësimdhënësit ($M=4.09$, $DS=.788$), aktivitetet mësimore gjatë mësimdhënies ($M=4.08$, $DS=.874$), motivimi i nxënësve nga mësimdhënësi ($M=4.03$, $DS=1.183$) ose 49%, shëndeti i mirë fizik i nxënësve ($M=4.03$, $DS=.888$), mbështetja e prindërve (koha e kushtuar ndaj fëmijëve) për të nxënë ($M=4.00$, $DS=.808$) ose 47% e mësimdhënësve pajtohen se ka ndikim të lartë në të nxënë të nxënësve.

Tabela 2. Masa e ndikimit të faktorëve në qëndrime të nxënësve në të nxënë

Pohimet për faktorët me ndikim më të lartë	N	M	DS
Vlerësimi korrekt nga mësimdhënësi	98	4.48	.560
Infrastruktura e shkollës në nivel të duhur	98	4.48	.662
Bashkëpunimi me komunitetin	98	4.40	.622
Përdorim i gjuhës pozitive/lavdëruese në klasë	98	4.38	.681
Ajrosje e mjaftueshme në klasë	98	4.35	.611
Ushqimi i shëndetshëm dhe harmonia në familje	98	4.33	.743
Kushtet fizike në klasë të përshtatshme	98	4.31	.738
Vënia në mure e punës së nxënësve/punimeve si form stimulimi	98	4.30	.661
Përdorimi i teknologjisë në mësimdhënie	98	4.29	.825
Dëshira për të qenë i dalluar në klasë nga bashkmoshatarët	98	4.27	.602
Gjendja sociale dhe emocionale e nxënësit	98	4.26	.829
Dëshira për të kënaqur prindërit me sukses	98	4.26	.693
Raportet e mira mes mësimdhënësit-nxënës	97	4.25	1.000
Raportet e mira nxënës-nxënës në shkollë	96	4.23	.978
Mjedisi i shkollës / klima pozitive	96	4.20	1.032
Përdorimi i mjeteve të ndryshme mësimore gjatë mësimdhënies	96	4.19	1.009
Cilësia e mësimdhënies	96	4.19	1.039
Bashkëpunimi i mirë me familje/prindërit	98	4.18	.791
Kultura e shkollës	96	4.14	1.032
Dashuria/urrejtja ndaj mësimdhënësit	98	4.09	.788
Aktivitetet mësimore gjatë mësimdhënies	97	4.08	.874
Motivimi i nxënësve nga mësimdhënësi	96	4.03	1.183
Shëndeti i mirë fizik i nxënësve	96	4.03	.888
Raportet jo të mira mes bashkmoshatarëve	96	4.02	.809
Mbështetja e prindërve (koha e kushtuar ndaj fëmijëve) për të nxënë	96	4.00	.808

Efektet pozitive dhe negative të faktorëve të brendshëm dhe të jashtëm në të nxënë, sipas mësimdhënësve

Rezultatet e hulumtimit tregojnë se mësimdhënësit kanë mendime të ndryshme ndaj faktorëve që ndikojnë në të nxënë sa i përket dallimit efekte pozitive apo negative. Hierarkinë e këtij ndikimi e kemi paraqitur sipas vlerës së mesatares, sipas shkallës së Likerit, nga 1. Efekt pozitiv, 2. Efekt negativ, 3. Deri diku, 4. Nuk mund të përcaktohem dhe 5. Asnjëri.

Efekte pozitive, sipas mësimdhënësve, konsiderohet se ka përdorimi i teknologjisë në mësimdhënie ($M=3.98$, $DS=1.170$), interesimi në të nxënë ($M=3.87$, $DS=1.007$) ose 52%, ndërsa mospajtueshmëri kemi te 5.1% që mendojnë se ka efekt negativ, d.m.th. nuk ka interesim nga nxënësit. Efekt pozitiv ka edhe infrastruktura shkollore ($M=3.84$, $DS=.838$), shoqëria e mirë ndërmjet bashkëmoshatarëve ($M=3.84$, $DS=1.072$), ose 34%, aktivitetet mësimore kreative/përfshirje e gjithë nxënësve ($M=3.82$, $DS=.883$) ose 58%, qasja pozitive e mësimdhënësit ndaj nxënësve ($M=3.83$, $DS=1.220$) ose 44%, dëshira specifike në një lëndë mësimore ($M=3.67$, $DS=1.158$), infrastruktura shkollore moderne ($M=3.84$, $DS=.838$).

Efekte negative sipas mësimdhënësve konsiderohen problemet socio-ekonomike në familje ($M=3.82$, $DS=1.076$), përdorimi i tepërt i teknologjisë nga nxënësit ($M=3.82$, $DS=.998$), bashkëpunimi shkollë-familje ($M=3.80$, $DS=1.259$), stresi/ankthi i nxënësve ($M=3.80$, $DS=1.120$), sjelljet problematike ($M=3.75$, $DS=1.407$), gjuha urrejtëse/ofenduese ($M=3.69$, $DS=1.531$), dëshira specifike në një lëndë ($M=3.67$, $DS=1.158$), divorci i prindërve ($M=3.59$, $DS=1.129$) ose 29%. Gjithashtu, edhe atmosfera jomiqësore në klasë ($M=3.50$, $DS=1.231$), shoqëria jo e mirë ($M=3.44$, $DS=1.360$) ose 25%, qasja negative/ injorante e mësimdhënësve ndaj nxënësit ($M=3.29$, $DS=1.493$), gjendja emocionale jo e mirë ($M=2.93$, $DS=1.394$), keqpërdorim i substancave të ndaluara (alkool, cigare, narkotik) ($M=2.83$, $DS=1.526$), mediet sociale ($M=2.65$, $DS=1.414$), dhuna ($M=2.65$, $DS=1.240$), abuzimi nga shoqëria ($M=2.64$, $DS=1.502$), cilësia e mësimdhënies ($M=2.34$, $DS=1.548$), roli/mbështetja e familjes në të nxënë të fëmijëve ($M=2.21$, $DS=1.391$) ose rreth 40% e tyre mendojnë se ka efekt negativ në të nxënë të nxënësve.

Tabela 3. Efektet pozitive dhe negative të faktorëve të brendshëm dhe të jashtëm në të nxënë

Pohimet për efektet e faktorëve që ndikojn në të nxënë të nxënësve	N	M	DS
Përdorimi i teknologjisë në mësimdhënie	96	3.98	1.170
Interesimi i nxënësve në të nxënë	97	3.87	1.007
Infrastruktura shkollore moderne	96	3.84	.838
Shoqëria e mirë mes bashkmoshatarëve	98	3.84	1.072
Qasja pozitive e mësimdhënësit ndaj nxënësve	96	3.83	1.220
Aktivitete mësimore kreative/përfshirje e gjithë nxënësve	96	3.82	.883
Probleme socio ekonomike në familje	96	3.82	1.076
Përdorimi i tepërt i teknologjisë nga nxënësit	98	3.82	.998
Bashkëpunimi shkollë-familje	96	3.81	1.259
Stresi/Ankthi i nxënësve	96	3.80	1.120
Sjelljet problematike të nxënësve në klasë/shkollë	96	3.75	1.407
Përdorimi i gjuhës ofenduese ndaj nxënësve	96	3.69	1.531
Dëshira specifike në një lëndë mësimore	96	3.67	1.158
Divorci i prindërve	96	3.59	1.129
Atmosfera jo e mirë dhe jo miqësore në klasë	96	3.50	1.231
Shoqëria jo e mirë	96	3.44	1.360
Qasja negative/ injorante e mësimdhënësve ndaj nxënësit	96	3.29	1.493
Gjendje emocionale jo e mirë	96	3.06	1.514
Keqpërdorim i substancave të ndaluara (alkool, cigare, narkotik)	96	2.83	1.526
Media sociale	96	2.65	1.414
Dhuna në shkollë apo familje	96	2.65	1.240
Abuzim nga shoqëria apo dikush tjetër	96	2.64	1.502
Cilësia e mësimdhënies	96	2.34	1.548
Roli i familjes në të nxënë të fëmijëve	96	2.21	1.391

Rezultatet e studimit nga të dhënat cilësore

Mbledhja e mendimeve dhe qëndrimet e nxënësve ndaj faktorëve që ndikojnë në të nxënë të tyre është realizuar në shkollat e përzgjedhura. Pasi u pajtuam me drejtorët e shkollave për qëllimin e prezencës sonë në shkollë, caktuam kohën dhe vendin e zhvillimit të takimit me nxënësit.

Intervista u realizua duke ua sqaruar së pari qëllimin e hulumtimit, faktorët që jemi përcaktuar që mund të ndikojnë në të nxënë dhe pastaj me pyetje të hapura u morën përgjigjet nga ta, por gjithashtu u kërkuan që në format me pyetje të hapura të përgjigjen edhe me shkrim, të shprehin mendimin e tyre personal.

Faktorët që ndikojnë në qëndrimet e nxënësve për të nxënë

Interesimi dhe motivimi për të mësuar

Nga përgjigjet e nxënësve në intervista dominojnë përgjigjet nga shumica se interesim dhe motivim për të mësuar kanë vetëm në lëndët që u interesojnë më shumë dhe se kjo varet nga mësimdhënësit, sa e bëjnë lëndën interesante e atraktive dhe çfarë qasje pozitive kanë ndaj tyre. Por ka edhe nga ata që nuk kanë fare motivim në të nxënë, nga stresi e ngarkesa të shumta në shkollë, por edhe ndikimi nga shoqëria, mediet sociale. Disa nga mendimet e shprehura gjatë intervistës, por edhe me shkrim nga nxënësit:

N1 – “Kam motivim në mësim vetëm në lëndët që mua më interesojnë, kryesisht shkencat dhe artet, ato më pëlqejnë dhe më interesojnë më shumë”.

N2 – “Interesim dhe motivim për të mësuar kam mjaftueshëm, por gjithashtu interesimi dhe motivi jonë varet nga faktorë të tjerë, së pari nga mësimdhënësit, sa ata e bëjnë lëndën atraktive për ne, por ndikon edhe shoqëria. Gjithashtu, ndikon edhe përdorimi i telefonit, rrjetet sociale që po e zbehin interesimin, ndërsa personalisht unë kam interesim dhe motivim, pavarësisht rrethanave”.

N3 – *“Motiv për të mësuar kam, për arsye se arsimtarët e shkollës sime i bëjnë sa më tërheqëse lëndën dhe orën për nxënës. Janë motivues dhe nuk janë të ashpër. Po ashtu varet edhe nga personi (nxënësi), por unë për vete ndihem e motivuar”.*

N6 – *“Interesimi dhe motivimi im për të mësuar ndryshojnë vazhdimisht, por ka faktorë të ndryshëm që më bëjnë të ndihem kështu. Një prej faktorëve është ngarkesa jo vetëm në shkollë, por edhe në ambientin rrethues. Nganjëherë ngrihem plot motiv e plot energji, por nganjëherë ndihem e lodhur shumë, pa fuqi, pa motiv dhe pa arsye, dhe nuk kam as shoqe, as nuk më tërheq asgjë”.*

N9 – *“Shpeshherë jo, pasi që ka shumë ngarkim psikologjik dhe fizik, kur të kem ngarkesë fizike, ngarkim me detyra, dosje, projekte, por edhe psikologjik, pasi që ke stres a do të mund t'i përfundosh, çfarë vlerësimi do të kesh etj.”*

N11 – *“Jam i sëmur dhe mungoj shumë, nuk jam i motivim hiç, se gjithë më shohin si për gjynah edhe arsimtarët thonë i sëmurt është ky, e m'i falin edhe notat”.*

N14 – *“Nuk kam fare interesim për të mësuar, sepse asgjë nuk më pëlqen, asgjë s'më duket interesant, çdo gjë që dua të di e gjej në Google”.*

N 15 – *“S'kam interesim se shkolla m'u ka ba bajat krejt”.*

Mësimdhënia, faktor motivues apo irritues për nxënësit në të nxënë

Sipas nxënësve, mësimdhënia është faktor motivues për mësim, sepse varet shumë nga mësimdhënësit se sa mund ta bëjnë të lehtë të nxënit dhe sa e nxisin dëshirën dhe interesin për të mësuar. Ka raste kur është irrituese dhe largon interesimin dhe motivimin për të nxënë, por kjo varet edhe nga lënda dhe mësimdhënësi. Disa nga mendimet e shprehura gjatë intervistave, por edhe me shkrim, nga nxënësit janë:

N2 – *“Shumë mësime të ngjallin dëshirën dhe motivim për mësim, siç ka edhe të tillë që të humbin interesimin. Edhe nëse lënda ka vështirësi, një mësime i mirë e bën të lehtë. Bazë kryesore është komunikimi bashkëpunimi, secili nxënës të ndihet i lirë që të shprehë mendimet e veta. Unë mendoj se të mësuarit varet më së shumti nga mësime, sepse shumë nga ta nuk janë të aftë të transmetojnë informatat te nxënësit”.*

N3- *“Mësimet janë absolutisht faktor motivues, sepse mësime e ka për detyrë që nxënësin ta bëjë të ndihet sa më rehat dhe ta shtyjë të mësojë”.*

N5 – *“Nëse përdoren metoda të ndryshme mësimore dhe aktivitetet atraktive e kreative për mësimet, sigurisht do të kishte interesim e motivim më shumë nga ne, por duke përdorur të njëjtën metodë çdoherë është shumë irrituese shkolla”.*

N6 – *“Mësimet për mendimin tim nuk është faktor irritues, por nuk është as i kënaqshëm, e krejt kjo varet nga mësime. Disa të bëjnë të ndihesh mirë e i motivuar, disa ndikojnë shumë keq e të bëjnë të ndihesh keq, dhe ndikojnë në humbjen e vetëbesimit dhe sigurisë, duke i poshtëruar e nënshtruar ata në raste të veçanta, kur nxënësit nuk i kanë performancat e kënaqshme”.*

N9 – *“Ka ndryshime që nuk mund të përcaktohen, por në shumicën e rasteve irrituese. Ka raste kur është edhe shumë motivues mund të them se mësime e bëjnë irritues, sepse mund të thonë fjalë të pahijshme dhe kjo ndikon te nxënësi të irritohet dhe të demotivohet”.*

N12 – *“Varësisht nga organizimi i orës nga mësime dhe mënyra se si komunikon mësime me nxënësit, ora mësimore mund të jetë shumë atraktive. Ndërsa, në anën tjetër, nëse mësime ka qasje të vrazhdë me nxënës, atyre u humb vullneti që kishin për të mësuar”.*

N14 – *“Mësimet janë shumë irrituese, mësime janë të moshuar, por edhe ata të rinjtë njësoj, flasin kot edhe pa dhënë*

sqarime edhe kur nuk kuptojmë, nëse pyesin na bërtasin pse s'e dini, qysh s'e dini, s'kemi liri as të pyesim”.

N15 – “Më shumë irrituese, sidomos matematika edhe historia ma kanë gërdit shkollën”.

Mjedisi pozitiv dhe tërheqës, një ndër faktorët motivues për të nxënë

Nga përgjigjet e nxënësve konsiderohet se ka mjedis pozitiv dhe tërheqës për nxënë në shkolla, deri diku, por ka edhe mendime se shkolla është e zymtë dhe e izoluar dhe nxënësit nuk ndihen mirë. Në kuadër të mjedisit të shkollës, ka edhe efekte negative, si përdorimi i cigareve e vepave (cigare elektronike) në oborr të shkollës, pastaj rreziku nga qentë endacakë, mungesa e mjeteve mësimore, mungesa e hapësirave në shkollë etj.

Disa nga mendimet e nxënësve gjatë intervistës, por edhe me shkrim:

N2 – “Shkolla jonë ka mjedise ku ne ndihemi të sigurt, por në fakt oborri shkollës ka hapësirë të vogël për përdorim për nxënë, edhe pse ka shumë mundësi të krijohet një mjedis pozitiv argëtues”.

N3 – “Shkolla ime ka një pamje ngrohtësie dhe mirëpritëse për nxënësit e shkollës, ka pamje tërheqëse dhe ka të gjitha kushtet e nevojshme për zhvillimin e mësim, po ashtu edhe për nevojat e cilitdo nxënë”.

N6 – “Nganjëherë mjedisi i zymtë ngjall ankth, ku nxënësit mbyllen dhe izoloohen në vete, se nuk ka kurrfarë tërheqje për shkollë as mësim në fshatin tonë”.

N9 – “Mendoj se jo, pasi që vetë disa nga nxënësit janë jotërheqës nga dëmtimet që i shkakton mjedisi dhe për të siguruar se ka shumë nxënë të padisiplinuar, ka sjellje të pahijshme, si pirja e duhanit apo edhe alkoolit”.

N10 – “Në raste të tilla vlen shprehja me shumë kanë rëndësi njerëzit që të rrethojnë se sa vendi ku po qëndron, prandaj përmes mjedisit pozitiv dhe të sigurt rëndësi ka mësimdhënësi, si dhe stafi

tjetër që punon në shkollë të jenë përkrahës, të afërt se ajo na ofron në siguri”.

N11 – “Shkolla është mjedis pozitiv për nxënësit që kanë vullnet dhe dëshirë për të mësuar. Por ndonjëherë nuk është vetëm mosvullneti ai që i bën nxënësit t137 mendojnë se shkolla nuk është mjedis pozitiv, ku ata të ndihen të sigurt, sepse ndikojnë edhe faktorë tjera i shoqëria bullizimi mosrespekti nga bashkëmoshatarët etj”.

N12 – “Objekti në të cilin unë vijoj mësimin nuk ka mjedis tërheqës aspak për nxënë, mungojnë kabinetet e lëndëve të ndryshme, salla sportive, ndërsa me spektrin e një hapësire të sigurt, shkolla dhe hapësira rreth saj është më e sigurt me përjashtim të qenve endacakë. Përreth shkollës ka mungesë të trotuareve dhe kalimi i rrugës kryesore është mjaft i rrezikshëm”.

N13- “Shkolla në aspektin e mësimdhënies nuk ka mjedis tërheqës për shkak të mungesës së mjeteve mësimore, mirëpo në aspektin estetik është mjaft interesant për shkak të punimeve apo projekteve që krijohen nga nxënësit”.

N14 – “Shkolla është e sigurt brenda objektit deri diku, pasi jemi në klasë, por në pushime në banjë pihet duhani dhe si të dalësh në oborr s’ke kurrfarë sigurie, aty ka plot probleme, rrihen, përdorin cigare dhe vepa”.

Efektet negative dhe pozitive të faktorëve që ndikojnë në të nxënë

Efektet negative

Efektet negative që ndikojnë në të nxënëit e nxënësve, sipas përgjigjeve të nxënësve, janë: mjedisi i papërshtatshëm në shkollë, zhurma, komunikimi i ashpër me nxënë, keqpërdorim i telefonave, rrjeteve sociale, rrethi shoqëror, moskujdesja për ndjenja të nxënësve nga ana e mësimdhënësve, sjelljet jo të mira të mësimdhënësve ndaj nxënësve, dhuna që ushtrojnë mësimdhënësit, problemet që kanë nxënësit në shkollë, qasja

negative/qortimi e ndëshkimi, bashkëbisedimi e mendjemadhësia e mësimeve, bullizimi, padrejtësitë që bëhen duke mos trajtuar gjithë nxënësit njësoj, sëmundjet e nxënësve, gjuha ofenduese, pamundësia e shprehjes së mendimit të lirë etj.

Efektet pozitive

Efektet pozitive, sipas përgjigjeve të nxënësve, që ndikojnë në të nxënë konsiderohen: ndikimi i familjes në edukim, klima pozitive në shkollë, përdorimi i metodave mësimore dhe mjeteve kreative në mësime, trajtimi dhe qasja pozitive ndaj nxënësve, planifikimi dhe organizimi i mirë i orës mësimore, liria e shprehjes së mendimit, kuptimi i nevojave të nxënësve, kushtet e përshtatshme në shkollë, shoqëria e mirë, përfshirja në aktivitete mësimore, kultura e shkollës, mësimeve e mirë, vlerësim i drejtë/korrekt.

Disa nga mendimet e nxënësve gjatë intervistë, por edhe me shkrim:

N2 – “Efekte pozitive ka ndikimi i familjes në edukim, por edhe ndikimi nga mësimeve i duhur dhe i drejtë, mjetet mësimore që përdoren në mësime, ndërsa efekte negative përdorimi pakontrolluar i internetit, telefonit, rrjeteve sociale që keqpërdoren nga nxënësit, mosleximi i mjaftueshëm, rrethi shoqëror, zhurma etj.”

N7 – “Efektet pozitive të faktorëve që ndikojnë në të nxënë janë mësimeve tanë kur kanë sjellje të mira dhe nuk flasin ashpër me ne mësime është i qartë, por efektet negative janë disa: kur mësimeve nganjëherë janë shumë të ashpër me ne dhe nuk na pëlqen neve mënyra se si ata komunikojnë me ne, na qortojnë tepër, pa pasur ndonjë faj dhe bëhen aq nervozë me ne, sa që na largojnë nga ora, por edhe na ndëshkojnë në nota. Fatmirësisht kjo nuk ndodh shpesh, por ndodhë!”

N4 – “Efektet negative në të nxënë për mua janë komunikimi i ashpër me nxënësin, moslejimi për shprehjen e mendimit të lirë, moskujdesja e mësimeve për ndjenjat e nxënësve, por edhe

moskujdesja ndaj të sëmureve. Efektet pozitive në të nxënë pa dyshim që janë shprehja e mendimit të lirë, kuptimi i nevojave të nxënësit, përgatitja e mësimdhënësit për orën e ardhshme, ambienti i mirë në klasë etj.”

N4 – “Efektet negative janë sjelljet jo të mira të mësimdhënësve ndaj nxënësve, dhuna psikike dhe fizike që ushtrojnë mësimdhënësit, problemet që kanë nxënësit në shkollë, efektet pozitive: sjellja e mirë e mësimdhënësit, kushtet e përshtatshëm në shkollë, mjedisi i mirë dhe kultura e shkollës pozitive”.

N6 - Faktorë negativë ka të shumtë, ku bëjnë pjesë qasja e tyre, bashkëbisedimi, mendjemadhësia, bullizimi etj. këta janë faktorë tmerrësisht aktivë dhe aplikohen te nxënësit më të mbyllur, më të qetë. Faktorë pozitiv janë mësimdhënësit me qasje pozitive, shoqëria e mirë, përfshirja në aktivitetet e shkollës etj”.

N11 - “Efektet negative janë bullizimi, shoqëria e keqe, mostrajtimi në mënyrë të barabartë etj., ndërsa efektet pozitive që ndikojnë në të nxënë janë përkushtimi i familjes për edukim të fëmijëve, paraqitja e ankesave në raste kur ata nuk ndihen mirë dhe të sigurt në mjedisin shkollor, mbështetja e mësimdhënësve për nxënës, vlerësimi i drejtë nga mësimdhënësi etj.

N15 - “Efekt pozitiv kanë mësimdhënësit po aq sa kanë efekt negativ, nëse janë të mirë e bëjnë lenden interesante, na motivojnë me mësu, nëse jo na irritojnë”.

Roli i familjes në të nxënë të nxënësve

Lidhur me rolin e familjes në të nxënë, kemi mendime nga disa nxënës se nuk ka ndonjë rol në këtë aspekt, përveç rasteve kur ka nevojë për hapësirë mësimi, dhe po ashtu sipas tyre ndikimi është më i madh nga rrethi shoqëror. Dominojnë edhe mendimet se familja ka rol shumë pozitiv në motivim të tyre për të nxënë, kujdes, dhe mbështetje për ta në raste bullizimi, kërcënimi etj. Mirëpo, kjo mund të ketë edhe efekt negativ e demotivues, në raste kur në familje ka probleme të tjera, si dhuna, divorci etj.

Disa nga mendimet e nxënësve gjatë realizimit të intervistës:

N1 – *“Nuk ka rol të madh, vetëm nëse nxënësi ka nevojë të mësojë edhe në shtëpi e i duhet të ketë ambient të përshtatshëm rreth familjes dhe hapësirë”.*

N5 – *“Familja është kryesore në shtytje për të mësuar dhe motivim, por shpeshherë ka raste kur familja është ajo që demotivon fëmijën në të mësuar dhe ndikon në humbje interesimi për shkollën. Po ashtu, ndikon edhe në sjelljen e nxënësit, ndoshta liria e tepërt dhe pasuria e madhe ndikon në sjellje të keqe edhe pse roli i familjes është i jashtëzakonshëm dhe i madh në të nxënit e nxënësve. Në të shumtën e rasteve ku përkrahja e familjes është aktive nxënësit arrijnë suksese të mrekullueshme. Në anën tjetër, kur ajo/ai nuk merr përkrahje, i humb vetëbesimi motivi dhe kënaqësia për të mësuar. Kjo ndodh sidomos në rastet kur ka probleme familje, ose prindër të divorcuar ose dhunë”.*

N8 – *“Familja duhet ta motivojë nxënësin, duhet t'i tregojë se arritja në shkollë do ta përcjellë gjithë jetën dhe në qoftë se nxënësi dështon apo ndihet i bullizuar familja duhet t'i japë vullnet që ai asnjëherë mos të ndihet i pafuqishëm, ata duhet t'i zbulojnë talentin e fshehtë dhe t'i japin shtysë për të vazhduar”.*

N9 – *“Roli i familjes te një nxënës është që të bëjë nxënësin të shprehet për çdo problem që mund t'i ndodhë edhe në shkollë. Edhe ta sqarojë se në mësimdhënie ka raste plot kur kërcënohet nxënësi për të mos treguar bullizimin, si nga mësimdhënësi ashtu edhe nga nxënësi bullizues në familje”.*

N12 – *“Sigurisht, familja ka rolin më të rëndësishëm në zhvillimin e një fëmije, duke përfshirë edhe fushën e të nxënit. Nëse një fëmijë rritet e dashuri dhe kujdes ai edhe jashtë familjes, ofron dashuri dhe kujdes, nëse rritet dhe edukohet në familje me probleme, ekonomike, prind të ndarë, alkool etj., ai nuk përqendrohet në mësim po sjellja e tij tregon edhe jetën e tij në shpi. Ose kur është jetim edhe duhet me punu, me mbajt familjen, ai s'mund të bëjë jetë të dyfishtë, shkollën e lë krejt”.*

Diskutimi i rezultateve

Çdo person është i ndryshëm, po ashtu edhe aftësia e tij e të mësuarit/nxënit. Njerëz të ndryshëm mësojnë ndryshe dhe është e rëndësishme të kuptojmë se cilët janë faktorët që ndikojnë në të mësuarit për të kuptuar më mirë se si ata ndikojnë te individët. Motivimi është një tjetër faktor shtytës që ndikon në të nxënit. Për të nxënë, një nxënës duhet të ketë si motivim të brendshëm ashtu edhe motivim të jashtëm. Duhet të ketë interesim për të nxënë dhe shëndet të mirë. Faktorë të tjerë shtytës janë edhe kultura e shkollë, mjedisi, cilësia e mësimdhënies, familja etj

Në këtë studim u përcaktuam veçanërisht në disa nga faktorët e jashtëm dhe të brendshëm që ndikojnë në qëndrime të nxënësve në të nxënë. Faktorët e brendshëm, në të cilët u përcaktuam, ishin interesimi, motivimi dhe shëndeti fizik, dhe faktorët e jashtëm ishin kultura e shkollës, cilësia e mësimdhënies, mjedisi i shkollës dhe familja.

Sipas të dhënave të mësimdhënësve për ndikimin e lartë që kanë faktorët në qëndrime të nxënësve në të nxënë, shihet se për mjedisin miqësor në shkollë, klimën pozitive në klasë, për mësimdhënie kreative, zhvillim të orës mësimore me teknika të reja të mësimdhënies, shpërblimi dhe mirënjohja, orenditë e bankave e karrigeve, marrëdhëniet e mira me shokë, risin interesimin për të nxënë. Po ashtu, përdorimi i mjeteve të ndryshme mësimore, pajisja e klasës me mjete stimuluese për nxënës, aktivitetet e ndryshme, shtojnë interesimin për të nxënë.

Këtu mund të shohim se në përgjigjet e nxënësve në intervista dominojnë përgjigjet nga shumica se interesim dhe motivim për të mësuar kanë vetëm në lëndët që u interesojnë më shumë dhe se kjo varet nga mësimdhënësit sa e bëjnë lëndën interesante e atraktive dhe çfarë qasje pozitive kanë ndaj tyre, çfarë kujdesi dhe mbështetje ofrojnë mësimdhënësit duke kuptuar nevojat e nxënësve. Por ka edhe nga ata që nuk kanë fare motivim për të nxënë, nga stresi, ngarkesat e shumta në shkollë, problemet ekonomike dhe familjare, por edhe ndikimi nga shoqëria dhe mediet sociale.

Këto rezultate mund t'i ndërlidhim me rëndësinë e mësimdhënies dhe ndikimit në të nxënë të nxënësve. Sipas Coleman (2009), krahas

mësimdhënies, mësimdhënësi mund të shndërrohet në një dëgjues dhe mbështetës, për nevojat dhe ndjenjat e nxënësve, t'u ofrojë atyre mundësinë për t'u ndier më afër dhe të mund të gjejnë përgjigje për ato çka duan të dinë. Shkollat shndërrohen kështu në një ambient bashkëbisedues, ku nxënësit mund të flasin lirshëm për shqetësimet që kanë dhe të gjejnë rrugëzgjdhje për to (Coleman, 2009).

Sipas rezultateve nga intervista me nxënës, mësimdhënia është faktor motivues për mësim, sepse varet shumë nga mësimdhënësit, sa i nxisin dëshirën dhe interesin për të nxënë dhe sa të lehtë e bëjnë atë. Ka raste kur është irrituese dhe i largon interesimin dhe motivimin për të nxënë, por kjo varet edhe nga lënda dhe mësimdhënësi. Nxënësit, po ashtu, pajtohen se ka mjedis pozitiv dhe tërheqës në shkolla, por ka edhe mendime se shkolla është e zymtë dhe e izoluar, në të cilën edhe nxënësit nuk ndihen mirë.

Kjo qasje pozitive ndaj nxënësve i nxit ata të mësojnë më shumë dhe të arrijnë rezultate më të larta. Klima e jetuar në klasë dhe në të njëjtin mjedis shkollor kanë një ndikim si në rezultate, si në qëndrime, ashtu edhe në mënyrën e sjelljes, jo vetëm në sistemin shkollor, por edhe në institucione të tjera (Migani, 2004).

Rezultatet e hulumtimit tregojnë se mësimdhënësit kanë mendime të ndryshme ndaj masës së ndikimit të faktorëve që ndikojnë në të nxënit e nxënësve. Sipas të dhënave, shihet se për pohimet e paraqitura në pyetësor për mësimdhënës vlen të theksohet se pajtohen plotësisht, në masën e madhe të ndikimit që këta faktorë kanë sidomos te vlerësimin korrekt nga mësimdhënësi. Po ashtu, infrastruktura e shkollës, bashkëpunimi me komunitetin, përdorimi i gjuhës pozitive/lavdëruese, ajrosje e mjaftueshme në klasë, ushqimi i shëndetshëm dhe harmonia në familje, vënia në mure e punës së nxënësve/punimeve, si formë stimulimi, përdorimi i teknologjisë, dëshira për t'u dalluar nga tjerët, gjendja sociale dhe emocionale e nxënësit, dëshira për të kënaqur prindërit me sukses, raportet e mira mes mësimdhënës-nxënës, raportet mes nxënësve. Ndikim kanë edhe mjedisi i shkollës, përdorimi i mjeteve të ndryshme gjatë mësimdhënies, cilësia e mësimdhënies, bashkëpunimi i mirë me familje, kultura e shkollës, dashuria/urrejtja ndaj mësimdhënësit, aktivitetet mësimore gjatë

mësimdhënies, motivimi i nxënësve nga mësimdhënësi, mbështetja e prindërve (koha e kushtuar ndaj fëmijëve) për të nxënë etj.

Shumë studime tregojnë rëndësinë e cilësisë së mësimdhënies dhe marrëdhënieve pozitive dhe qasjes pozitive midis mësimdhënësit dhe nxënësit dhe nxitjen e interesimit e motivimit në të nxënë të nxënësve. Sipas Woolfolk (2011), perceptimi i nxënësve për mbështetjen dhe përkujdesjen që mësimdhënësi i matematikës u jepte atyre, bënte që ata të përpiqeshin më shumë për të mësuar matematikën. Kujdesi që tregon mësimdhënësi ndaj nxënësve lidhet drejtpërdrejt me rritjen dhe motivimin akademik të tyre, nëse merren në konsideratë edhe ndikimet e prindërve dhe bashkëmoshatarëve. Po ashtu, një studim i kryer në një shkollë të mesme në Teksas, tregoi se nxënësit meksikanë dhe meksikano-amerikanë e shikonin përkujdesjen e mësimdhënësve si kusht për të mësuar. Ata kishin nevojë për përkujdesje përpara se të kujdeseshin për rezultatet e tyre në shkollë (Woolfolk, 2011).

Sa u përket efekteve pozitive dhe negative të faktorët që ndikojnë në të nxënë të nxënësve, sipas rezultateve nga të dhënat e mësimdhënësve, shohim se kanë mendime të ndryshme ndaj faktorëve që ndikojnë në të nxënë sa i përket dallimit efekte pozitive apo negative. Efekt pozitiv, sipas mësimdhënësve, thonë se kanë përdorimi i teknologjisë në mësimdhënie, interesimi në të nxënë, shoqëria e mirë ndërmjet bashkëmoshatarëve, qasja pozitive e mësimdhënësit ndaj nxënësve, motivimi i tyre, bashkëpunimi me familje, aktivitetet mësimore kreative, dhe përfshirja e të gjithë nxënësve

Efektet negative konsiderohen kur nuk ka interesim nga nxënësit, ka mjedis të papërshtatshëm, zhurmë, infrastrukturë jo të mirë shkollore, përdorim të tepërt të teknologjisë nga nxënësit, bashkëpunimi jo i mirë shkollë-familje, stresi/ankth të nxënësit. Gjithashtu, sjelljet problematike, gjuha urrejtëse/ofenduese, dëshira specifike për një lëndë, divorci i prindërve, atmosfera jomiqësore në klasë, shoqëria jo e mirë, qasja negative/injorante e mësimdhënësve ndaj nxënësit, gjendje emocionale jo e mirë, keqpërdorim i substancave të ndaluara (alkool, cigare, narkotik), mediet sociale, dhuna, bullizmi, abuzimi nga shoqëria, cilësia e mësimdhënies, roli i familjes në të nxënë të fëmijëve, problemet socio-ekonomike në familje.

Kemi pajtueshmëri te efektet pozitive edhe nga nxënësit dhe prindërit. Nxënësit, sikurse mësimdhënësit, theksojnë se ndikimi i familjes në edukim ka efekt pozitiv, pastaj klima pozitive në shkollë varet edhe nga përdorimi i metodave mësimore dhe mjeteve kreative në mësimdhënie, trajtimi dhe qasja pozitive ndaj nxënësve, planifikimi dhe organizimi i mirë i orës mësimore, liria e shprehjes së mendimit, kuptimi i nevojave të nxënësve, kushtet e përshtatshme në shkollë, shoqëria e mirë, përfshirja në aktivitete mësimore, kultura e shkollës, mësimdhënia e mirë, vlerësimi i drejtë/korrekt.

Ndërsa tek efektet negative dominon mendimi i nxënësve se familja ka rol shumë pozitiv në motivim të tyre për të nxënë, kujdes dhe mbështetje për ta në rast bullizimi, kërcënimi etj. Mirëpo, sipas tyre kjo mund të ketë edhe efekt negativ e demotivues në rastet kur në familje ka probleme të tjera, si dhuna, divorci, përdorimi i alkoolit, narkotikëve etj.

Përfundime

Me këtë studim synuam të identifikojmë faktorët që ndikojnë në të nxënë dhe efektet që kanë në të mësuarit e nxënësve. Nëse i krahasojmë rezultatet e fituara, mësimdhënësit dhe nxënësit janë të pajtimit se faktorët që jemi përcaktuar në studim, që ndikojnë në të nxënë, janë me ndikim shumë të madh te nxënësit.

Sipas rezultateve të studimit, faktorët më të rëndësishëm që ndikojnë në të nxënë janë: interesi i nxënësve për të nxënë; motivimi i tyre për mësim, që sipas të dhënave shumë ka ndikim nga mësimdhënësit sa i motivojnë nxënësin për të nxënë, sa e bëjnë interesant dhe kreativ të nxënës, sa është i afërt dhe me qasje pozitive ndaj tyre për kuptuar nevojat dhe gjendjen e tyre. Pastaj shëndeti jo i mirë, që shkakton mungesa në vijueshmëri, mosinteresim për mësim dhe motivim për shkollë.

Mësimdhënësit pajtohen se ndikim të lartë në qëndrimin e nxënësve ndaj të nxënës ka interesimi i nxënësve për të nxënë. Po ashtu, pajtohen se ndikimi i motivimit nga ana e mësimdhënësve nxit interesimin për mësim, si dhe

kreativiteti, përdorimi i mjeteve të ndryshme mësimore, shpërblimi, gjendja sociale dhe emocionale e nxënësit, zhvillim i orës mësimore me teknika të reja të mësimdhënies, klima pozitive në klasë, vlerësimi korrekt nga mësimdhënësi dhe mjedisi miqësor.

Sipas nxënësve, mësimdhënia është faktor motivues për mësim, sepse varet shumë nga mësimdhënësi sa i nxit dëshirën dhe interesin për të mësuar dhe sa të lehtë e bën atë. Ka raste kur është irritues dhe largon interesimin dhe motivimin për të nxënë, por kjo varet edhe nga lënda dhe mësimdhënësi. Ka edhe nga ata që thonë se ka mjedis pozitiv dhe tërheqës në shkollë, por ka edhe mendime se shkollë është e zymtë dhe e izoluar, në të cilën edhe nxënësit nuk ndihen mirë.

Faktorët që sipas nxënësve ndikojnë në qëndrimin e tyre ndaj mësimin konsiderohen se janë mjedisi i papërshtatshëm në shkollë, zhurma, komunikimi i ashpër me nxënësin, keqpërdorim i telefonave, rrjeteve sociale, rrethi shoqëror, moskujdesi për ndjenjat e nxënësve nga ana e mësimdhënësve, sjelljet jo të mira të mësimdhënësve ndaj nxënësve, dhuna që ushtrojnë mësimdhënësit, problemet që kanë nxënësit në shkollë. Po ashtu, qasja negative/qortimi e ndëshkimi, bullizimi, padrejtësitë që bëhen duke mos i trajtuar të gjithë nxënësit njësoj, sëmundjet e nxënësve, gjuha ofenduese, pamundësia e shprehjes së mendimit të lirë etj.

Ndërsa efekte pozitive konsiderohen ndikimi i familjes në edukim, klima pozitive në shkollë, përdorimi i metodave mësimore dhe mjeteve kreative në mësimdhënie, trajtimi dhe qasja pozitive ndaj nxënësve, planifikimi dhe organizimi i mirë i orës mësimore, liria e shprehjes së mendimit, kuptimi i nevojave të nxënësve, kushtet e përshtatshme në shkollë, shoqëria e mirë, përfshirja në aktivitete mësimore, kultura e shkollës, mësimdhënia e mirë, vlerësim i drejtë/korrekt.

Për rolin e familjes, kemi mendime nga disa nxënësin se nuk ka ndonjë rol në këtë aspekt, përveç rasteve kur ka nevojë për hapësirë mësimi. Sipas tyre, ndikimi është më i madh nga rrethi shoqëror dhe dominojnë edhe mendimet se familja ka rol shumë pozitiv në motivim të tyre për të nxënë, kujdes, dhe mbështetje për ta në rast bullizimi kërcënimi etj. Mirëpo, familja mund të

ketë edhe efekt negativ e demotivues në disa raste, kur në familje ka probleme të tjera, dhunë, divorc, mungesë komunikimi ndërmjet bashkëshortëve të divorcuar për edukim të fëmijëve dhe mospajtime, e si pasojë vijnë ngecja e fëmijës në të nxënë dhe sjellja jo e mirë në shkollë.

Rekomandime

- T'i kushtohet rëndësi avancimit të mësimdhënies cilësore dhe kreativitetit në mësimdhënie;
- Të krijohen raporte pozitive mësimdhënës-nxënës dhe anasjelltas (trajtimi i njëjtë për të gjithë fëmijët është i domosdoshëm);
- Mbështetje institucionale për nxënës me gjendje jo të mirë emocionale dhe shëndet jo të mirë;
- Qasje pozitive ndaj nxënësve dhe bashkëpunim për identifikim dhe zgjidhje të problemeve;
- Shkolla të krijojë kulturë pozitive në shkollë, ambient të përshtatshëm e motivues për nxënës;
- Familja të bashkëpunojë me shkollën për nxënësin dhe faktorët që ndikojnë në motivim, rritje interesimi për të nxënë apo edhe irritim nga shkolla;
- Prindërit të mbështesin nevojat e fëmijëve, në mënyrë që suksesi të mos mungojë;
- Qendrat për Punë dhe Mirëqenie Sociale të bashkëpunojnë dhe të krijojnë komunikim të mirëfilltë ndërmjet prindërve të ndarë, për të mirën e fëmijës, edukimit dhe mirëqenies së tyre.

Literatura

1. Brown, H. D. (2000). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy* (2nd ed.). San Francisco Public University.
2. Brazdău, O & Mihai, C. (2011). The consciousness quotient: A new predictor of the students' academic performance. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 11. 245-250. 10.1016/j.sbspro.2011.01.070.
3. Budiharso, T., & Tarman, B. (2020). Improving quality education through better working conditions of academic institutes. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(1), 99-115.
4. Carey, K., Cambiano, R. L., & De Vore, J. B. (2002). Student to faculty satisfaction at a Midwestern university in the United States. In *The 25th HERSDA Annual Conference*.
5. Centers for Disease Control and Prevention. (2018). *Strategies for Classroom Physical Activity in Schools*. Atlanta, GA: Centers for Disease Control and Prevention, US Dept. of Health and Human Services;
6. Caskova, K& Chudy, S. (2021). Influence of school culture on pedagogical knowledge sharing between an education student and a training teacher. *SN Social Sciences*. 1. 10.1007/s43545-021-00091.
7. Chappell, C. (2014). Evaluating the Effectiveness of an Undergraduate Multicultural Course. *Psychology Learning & Teaching*, 13(3), 243–249. <https://doi.org/10.2304/plat.2014.13.3.243>
8. Damiani, V. B. (2006). *Crisis Prevention and Intervention in the Classroom: Everything Teachers Should Know*. Lanham MD: Rowman & Littlefield Pub.
9. D'Amico, F. (2020). Promozione del benessere psicologico a scuola. http://www.reteimprese.it/pag_A61418B9571C0.
10. Delbert B. Beelick,.(2014). Sources of Student Satisfaction and Dissatisfaction, Pg.19-22. <https://doi.org/10.1080/00220671.1974.108845474>.
11. Douglas, J., Douglas, A. and Barnes, B. (2006). “Measuring student satisfaction at a UK university”, *Quality Assurance in Education*, Vol. 14 No. 3, pp. 251-67.
12. Edgar, S., Carr, S.E., Connaughton, J. *et al.* (2019). Student motivation to learn: is self-belief the key to transition and first year performance in an undergraduate health professions program? *BMC Med Educ* **19**. <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1539-5>
13. Fabunmi, M & Brai-Abu, P & Adeniji, I (2007). Class Factors as Determinants of Secondary School Student's Academic Performance in Oyo State, Nigeria. *Journal of Social Sciences*. 14. 243-247. 10.1080/09718923.2007.11978355.

14. Fink, E., & Resnick, L. (2001). Developing principals as instructional leaders. *Phi Delta Kappan*, 82, 598–606.
15. Gu, Q., & Lu, G. (2023). Factors influencing the satisfaction level of college students in China: Literature analysis based on grounded theory. *Frontiers in psychology*, 13, 1023420. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1023420>
16. Harackiewicz, J. M., Smith, J. L., & Priniski, S. J. (2016). Interest Matters: The Importance of Promoting Interest in Education. *Policy insights from the behavioural and brain sciences*, 3(2), 220–227. <https://doi.org/10.1177/2372732216655542>
17. Holder, M. D., & Coleman, B. (2009). The Contribution of Social Relationships to Children's Happiness. *Journal of Happiness Studies*, 10, 329-349. <http://dx.doi.org/10.1007/s10902-007-9083-0>.
18. Hallinger, P. and Heck, R.H. (1999). Exploring the Principal's Contribution to School Effectiveness: 1980-1995. *School Effectiveness and School Improvement*. Vol.9, No.2.
19. Ministria e Arsimit, e Shkencës dhe e Teknologjisë & Instituti Pedagogjik i Kosovës. (2016). Korniza për sigurim të cilësisë së performancës së shkollës. Prishtinë: MASHT & IPK. Shtypshkronja: Blendi.
20. Migani, C. (2004). *Dal disagio scolastico alla promozione del benessere*. Roma: Carrocci.
21. Matingwina, T. (2018). Health, Academic Achievement and School-Based Interventions. *Health and Academic Achievement*. doi: 10.5772/intechopen.76431.
22. Korkmaz, Ö, Çilem, Ö, (2020). The Effect of Gamification Activities on Students' Academic Achievements in Social Studies Course, Attitudes towards the Course and Cooperative Learning Skills, Participatory Educational Research (PER) Vol. 7(1), ISSN: 2148-6123, <http://dx.doi.org/10.17275/per.20.1.7.1>
23. Stefa, E. (2017). Mbështetja ndaj nxënësve për krijimin e një mjedisi pozitiv për të nxënë. Universiteti Evropian i Tiranës. (Temë doktorate).
24. Simonian, E(2019). How can family issues affect a child's performance in school? <https://thriveworks.com/blog/family-issues-affect-childs-performance/>
25. Palacio, A.B., Meneses, G.D. and Perez, P.J. (2002). The Configuration of the University Image and Its Relationship with the Satisfaction of Students. *Journal of Educational Administration*, 40, 486-505. <https://doi.org/10.1108/09578230210440311>
26. Peterson, K. D. & Deal, T. E. (2002). *The shaping school culture fieldbook*. San Francisco: Jossey-Bass. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED479930.pdf>

27. Triandis, H. C. (1971). *Attitude and Attitude Change (Foundations of Social Psychology)*. Hoboken, NJ: John Wileys & Sons Inc.
28. Yulyanah, H. Khotimah (2020). Analysis of internal and external factors affecting students learning output case study D3 Accounting, Pamulang University 2019/2020 Academic Year., *JIM UPB Diurnal Program Studi Manajemen Universitas Putera Batam* Vol.9 No.2
29. Woolfolk, A. (2011). *Educational Psychology. Active Learning Edition* (3rd ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
30. Watson, D. M. (2001). Pedagogy before Technology: Re-Thinking the Relationship between ICT and Teaching. *Education and Information Technologies*, 6, 251-266.
31. Zucconi, A., & Howell, P. (2003). *La promozione della salute. Un approccio globale per il benessere della persona e della società*. Molfetta: La Meridiana.
32. Zeka. A (2018). Kur fëmijët nuk duan të shkojnë në shkollë dhe çfarë mund të bëjnë në këtë rast! Kids of Kosovo,<https://kidsofkosova.net/kur-femijet-nuk-duan-te-shkojne-ne-shkolle-dhe-cfare-mund-te-bejme-ne-kete-rast/>

Web

[https://cgrinternationalschool.edu.in/blog/impact-of-school-culture-on-students/mars 2023](https://cgrinternationalschool.edu.in/blog/impact-of-school-culture-on-students/mars-2023)